

Valitsuskomisjoni ja ELVLi esindajate 2023.a
riigieelarve ja 2023-2026 riigi eelarvestrateegia
läbirääkimiste koosolek

04.10.2022 nr 1.1-24/7968-

1

PROTOKOLL

12.09.2022, ministriumite ühishoone ja elektrooniline keskkond

Algus kell 12.00

Lõpp kell 13.40

Juhatas: Riina Solman, riigihalduse minister

Valitsuskomisjoni liikmed: Julia Bergstein (MKM), Kaupo Heinma (KeM), Raivo Küüt (SiM), Sulev Liivik (RaM), Kaia Sarnet (RaM), Tarvi Sits (KuM), Hanna Vseviov (SoM)

ELVL esindajad: Mihhail Kõlvart (Tallinna linn, ELVL juhatuse esimees), Argo Annuk (Kambja vald), Imre Jugomäe (Mulgi vald), Angelika Kallakmaa-Kapsta (Tallinna linn), Priit Lomp (Kastre vald), Kurmet Mürsepp (Antsla vald), Angela Saksing (Jõgeva vald), Erik Sandla (Harku vald), Mart Võrklaev (Rae vald)

Kutsutud: Liis Epro (ELVL), Toomas Johanson (ELVL), Andrus Jõgi (RaM), Helen Jõks (SoM), Mailiis Kaljula (ELVL), Diana Kalvik (SoM), Ott Kasuri (ELVL), Erkki-Alo Kirde (Tallinna linn), Kädi Koppe (ELVL), Kaimo Käärman-Liive (ELVL), Reigo Lehtla (ELVL), Veikko Luhala (ELVL), Viola Murd (SiM), Monika Pertel (SoM), Liina Nagel (SoM), Krislin Ots (RaM), Rait Pihelgas (ELVL), Katrin Rajamäe (ELVL), Piret Sapp (HTM), Marion Tamber (KuM), Kalle Toomet (ELVL), Jan Trei (ELVL), Mart Uusjärv (RaM), Aivo Vaske (RaM), Tiina Üksvärav (ELVL)

Protokollis: Kaie Küngas (RaM)

PÄEVAKORD:

1. Avasõnad – riigihalduse minister Riina Solman ja ELVLi juhatuse esimees Mihhail Kõlvart.
2. Valitsuskomisjoni ja ELVL prioriteetid eelarve läbirääkimistel.
3. Asendus- ja järelhoolduse toetuse ning matusetootuse tulubaasi üleandmine.
4. Muud küsimused.

2. Avasõnad – riigihalduse minister Riina Solman ja ELVLi juhatuse esimees Mihhail Kõlvart.

Riina Solman tervitas koosolekul osalejaid ja tänas omavalitsusi tehtud töö eest oma elanike heaolu tagamisel ning kriiside lahendamisel, sh Ukraina sõjapõgenike vastuvõtul. Riigihalduse minister on esitanud neli RES lisavahendite taotlust omavalitsuste suunal: Ukraina sõjapõgenike abistamiseks toetus 25 mln, elektrihindade tõusu kompensatsiooniks 13 mln, looduskaitsealade maamaksuvabastuste kompensatsiooniks 1,5 mln ja juriidilise isiku tulumaks KOVis asuvate töökohtade järgi jagamiseks esimesel aastal ca 26 mln ja tulevikus suurenev. Üldine eesmärk KOV rahastamises on omavalitsuse otsustusõiguse suurendamine oma eelarvevahendite kasutamisel ning sihtotstarbeliste toetuste üleviimine tulubaasi. Tänaasel koosolekul ettepanek matusetootuse ning asendus- ja järelhooldusteenuse toetuse vahendite tulubaasi üle andmiseks.

Mihhail Kõlvart tegi ettepaneku vaadata üle KOV rahastamissüsteem ja selle piisavus ülesannete täitmiseks tervikvaates – kas kehtiv tulumaksu määr on õiglane arvestades ülesandeid ning kas ja mis on tulumaksumäära kasvu perspektiiv, rahastamise tulevikuvision. Rahastamise printsiibid tulevikuks võiks edaspidi eraldi päevakorda võtta. Hinnata süsteemselt tervikuna tulumaksumäära muutmise vajadust mitte taotleda eraldiseisvate lisataotluste kaudu. Kasvanud energiakulude katmine on omavalitsustes eelarve väline täiendav kulu. Koolitoidu hinnakasv ei võimalda pakkuda lastele kvaliteetset toitu. Sõjapõgenike osas lahendatakse operatiivselt inimeste igapäevaseid vajadusi, kuid pikas vaates on see täiendav püsiv administratiivne kulu. Abivajajate arv (sh toiduabi) on kasvamas. KOVid peavad nende kulude katmiseks hakkama investeeringutest loobuma. Lisaks on investeeringute ehitushindadega kallinenud.

Sulev Liivik märkis, et eesmärk on alates jaanuarist arutada KOV rahastamise pikka vaadet. Arutelul on tulubaasi laiendamiseks juriidilise isiku tulumaksu või pensionide tulumaksu komponendi loomine. Oleme arutanud ka, kas KOVidel võiks olla õigus üksikisiku tulumaksu määramiseks teatud vahemikus. Tervikvaate üks osa on ka sihtotstarbeliste toetuste tulubaasi üleandmine. Erakorralised olukorrad ja toetused jäävad erandiks ilmselt ka tulevikus.

Mihhail Kõlvart lisas, et finantsautonoomia ei peaks tähendama, et kulude kasv tuleb olemasolevatest vahenditest katta. Eeldus on, et mudel peab tagama tulude piisavuse muutuvates oludes. KOVid näevad, et omavalitsuste kohustuste maht ja finantskoormus kasvavad kiiremini kui tulud.

Kokkulepe: Järgmise aasta I pooles laiem arutelu KOV tulubaasist ning selle komponentide tervikvaatest.

Jan Trei tegi ettepaneku tellida mõjuanalüüs, et hinnata KOV tulubaasi rahaliste vahendite piisavust seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.

Priit Lomp lisas, et ootaks valitsuse RESi protsessis enam regionaalset vaadet.

3. Valitsuskomisjoni ja ELVL prioriteetid eelarve läbirääkimistel.

Mihhail Kõlvart tõi välja, et lisaks tulumaksumäära kasvule (eelmises punktis) on lisatoetuse vajadus seoses Ukraina sõjapõgenikega. Eeldus on, et lisaks teenustele kaetakse ka administratiivkulud.

Riina Solman vastas, et Ukraina sõjapõgenike osas on esitatud RESi lisataotlus, mis on valitsuse RES arutelul. On eeldus, et pikaajalises vaates asuvad sõjapõgenikud tööle panustades nii läbi maksutulude KOVide tulubaasi.

Mihhail Kõlvart lisas, et arvestades kriise võiks riigieelarves olla reserv valmidusega omavalitsusi toetada.

Riina Solman vastas, et on esitanud RESi lisataotluse KOVidele energiakulude katmise toetamiseks. On valitsuse arutelul, kuid otsust veel ei tea.

Priit Lomp lisas, et vajalik on energiatoetus ettevõtetele, et ettevõtlus regionaalselt säiliks.

Mihhail Kõlvart tõi välja, et KOVidele jääb prioriteediks pikka aega üleval olnud taotlus valemipõhise teedehoiu toetuse kasvaks.

Julia Bergstein informeeris, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt on esitatud RES lisataotlus kohalike teede juhtumipõhiseks toetuseks 10,2 mln aastas. Valemipõhise teedehoiu toetuse osas on ettepanek aruteludeks, et anda teedehoiu toetus tulubaasi.

Mihhail Kõlvart markeeris, et koolilõuna toetuse suurendamine on prioriteetne ja vajab operatiivset lahendust.

Piret Sapp selgitas, et esitatud on RES lisataotlus koolilõuna toetuseks riigipoolse toetusega 1,5 eurot ehk kokku 17,5 mln. Ei toeta diferentseeritud koolilõuna toetust kooli suurusest lähtudes - riik toetab kooli pidajat mitte konkreetseid koole. Haridus- ja Teadusministeeriumi selge prioriteet on õpetajate palgakasv.

Jan Trei märkis, et ELVL toetab kokkulepet, millega kavandatakse RE 2023 ja RESi 2023-2026 õpetajate töötasu kasvaks lisaraha, et täita hariduse arengukavas 2021-2035 püstitatud eesmärgi, õpetaja keskmine palk on 120% eesti keskmisest palgast ja taastada õpetajate tööjõukulu toetuses 20%-ne diferentseeritav osa.

Piret Sapp lisas, et oodatakse ELVLi seisukohta, kas ELVL on valmis tulevikus võtma õpetajate töötasu alammäära läbirääkimistel volitatud läbirääkija rolli ja millal see võiks toimuda. Haridustoetust saab anda tulubaasi tingimusel, et palga alammäära läbirääkimiste eest võtavad vastutuse omavalitsused.

Mihhail Kõlvart märkis, et õpetajate palgakasv tähendab omavalitsustele ka lasteaia ja huvikoolide õpetajate palgakasvu, mis mõjutab KOVide eelarvet tugevalt.

Piret Sapp vastas, et kuigi lasteaiaõpetajate töötasu kaetakse valdavalt omavalitsuse tulubaasi vahenditest, ometi ei ole lasteaiaõpetajate palga läbirääkimisi seni toimunud. Küll aga on KOVe toetatud riigieelarvest alates 2017 koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetusega mahus 15 mln, millest lähtuvalt on KOVid tulnud hea koostööna palgakasvuga kaasa.

Jan Trei tõi välja, et probleemiks on hariduslike erivajadustega laste tugipersonali puudus. Samuti on esitatud taotlus õpilaskodu koha toetuse suurendamiseks.

Piret Sapp selgitas, et õpilaskodu koha toetuse osas on KOVidega kokkulepe olemas ja sellest aastast toetus on diferentseeritud vastavalt õpilase toe vajadusele – eritoe õppur 3400 eurot, tõhustatud toe õppur 2700 eurot ja üldõpilane 2000 eurot. Tugispetsialiste on tõesti puudu, kuid samas on ka palju osakoormusega töötavaid spetsialiste. Heaks näiteks on haridusasutuste üleste tugiteenuste keskuste loomine KOVides täiskoormuse tagamiseks. Kuna tõhustatud ja eritoe õppurite tegevuskulude toetus on seotud KOVide tegevuskulude keskmise määraga, siis tõhustatud ja eritoe õpilastele tegevuskulu osa haridustoetuses kasvab, kuid seda sõltuvalt KOV õpilaste arvust, mis selgub 10. novembriks.

Hanna Vsevirov lisas, et järgmisest aastast on raske ja sügava puudega laste toetus sihtgrupi ja teenuste osas paindlikuma kasutusega. RES lisataotlusena on esitatud taotlus 4 mln euroks. Aastast 2025 sooviks anda toetuse tulubaasi üle.

Kurmet Müürsepp tõi välja, et sotsiaalvaldkonnas on prioriteediks toimetulekutoetuse menetluskulude hüvitamise tõus. Samuti tuleks tõsta toimetulekumäära ning vaadata üle arvestusvalem. See võiks aidata lahendada energia jm hindade tõusudest tulenenud lisavajadusi läbi toimetulekutoetuse mitte menetleda täiendavaid eritoetusi.

Hanna Vseviiov vastas, et analüüsitakse toimetulekutoetuse komponente ja nende piirmäärasid. Toimetulekutoetuse menetluskulude hüvitise suurendamiseks on lisataotlus esitatud kasvuga 1,5 eurot taotluse kohta.

Mihhail Kõlvart märkis, et toimetulekumäär peaks kasvama valemipõhiselt arvestades ühiskonnas olevaid kriise (nt inflatsiooni) mitte tehtama poliitiliste üksikotsustega.

Hanna Vseviiov vastas, et arutelul on olnud siduda toimetulekutoetus absoluutse vaesuse piiriga (elatusmiinimumiga), mis ka muutub ajas.

Kurmet Müürsepp tõi välja ka taotluse leida vahendid kohalikele omavalitsustele riigi rahastatavate erihooletandeteenuste kompenseerimiseks mahus 3,06 mln eurot. Pikemal arutelul on olnud asendus- ja järelhoolduse toetuse ning matusetoetuse vahendite üleandmine tulubaasi, mille osas ELVLi seisukoht on, et põhimõtteliselt võiks ettepanekuga edasi minna, kuid eelnevalt peaks toetuse kogumaht tõusma. Samuti vajab vahendite ülemineku jaotus veel edasisi arutelusid. Üldhoolduse muudatuse osas tuleb tagada, et eraldatavad vahendid vastaksid tegelikule vajadusele.

Hanna Vseviiov selgitas, et üldhoolduse kontseptsioonis on ette nähtud, et vahendid võiks anda tulubaasi ning püütud on tagada, et KOVidele eelarvelist lisakoormust muudatusega ei teki. Asendus- ja järelhoolduse toetuse üleandmise osas on valemis püütud tagada omavalitsuste vaheline võrdsus ja vahendite kasvuperspektiiv tulevikuks. Viimase osas on küll ka lisataotlus esitatud.

Sulev Liivik lisas, et tulubaasi üleandmisel ehk tulumaksumäära tõstmisel on kasvuga valemis arvestatud. Tulumaks üldiselt kasvab (summaarselt) iga-aastaselt, kuid sihtotstarbeliste toetuste kasvud on üksikotsused, mistõttu on toetuste mahud jäänud aastateks püsima.

Mihhail Kõlvart vastas, et kui üldine tulubaas on korras, siis saab kriisi olukorras täiendavate vahenditega toetada. Praegu puudub kindlustunne, kas üldine tulubaasi valem katab hinnatõusu või tekib pikemas perspektiivis lisakoormus.

Tarvi Sits märkis ära, et Kultuuriministeeriumi prioriteedid ühtivad omavalitsustega. Rahvaraamatukogude seadus vaadatakse tervikuna üle. Palgatoetuste meetmed on iga-aastaselt tähelepanu all. Kultuurirahastuse programmiga on samuti soov jätkata.

Jan Trei tõi välja ELVLi taotluse jätkata ELVL IKT kompetentsikeskuse finantseerimist 2023. a senises mahus ning toetada KOVide IKT projekte 2021+ SF rahastusperioodil.

Riina Solman vastas, et ELVLi IKT kompetentsikeskust toetatakse järgneval aastal 120 000 euroga. Tähelepanu all hoitakse võimalusi, et KOVid saaksid uuel SF rahastusperioodil võimaluse toetuse abil IKT projekte ellu viia.

4. Asendus- ja järelhoolduse toetuse ning matusetoetuse tulubaasi üleandmine.

Käsitleti eelmises punktis.

5. Muud küsimused.

Mihhail Kõlvart esitas ettepaneku arutada tulevikus läbirääkimiste formaati, võimaldamaks arutelu minna detailsemaks. Võib teha rutiinsemaid kohtumisi.

Riina Solman vastas, et formaati võib muuta ja minna mõningates teemades enam süvitsi.

Angelika Kallakmaa-Kapsta tõstatas, et endiselt oodatakse liiklusseaduse muudatust, millega saaks invakaartide väljastajaks omavalitsusüksuse asemel Sotsiaalkindlustusamet, et lahendada invakaartide väärkasutamine.

Riina Solman tänas osalejaid ja lõpetas koosoleku.

(allkirjastatud digitaalselt)

Riina Solman

Koosoleku juhataja